

การศึกษาแนวคิด การทำงาน และผลงานของนักออกแบบเรขาคณิต : กรณีศึกษา ชัชวาล ขนขจี

นายแสนชัย ลิขิตธีรวุฒิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา ศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-2164-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF A GRAPHIC DESIGNER'S CONCEPT , DESIGN PROCESS
AND PORTFOLIOS : A CASE STUDY OF CHATCHAVAL KHONKAJEE

Mr. Sanchai LiKhitteerawoot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-2164-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาแนวคิด การทำงาน และผลงานของ
นักออกแบบเรขาคณิต : กรณีศึกษา ชัชวาล ขนขจี

โดย

นายแสนชัย ลิขิตธีรวิมุติ

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัมไพ ตีรณสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกฤษณ์ ศรีบุรี)

แสนชัย ลิขิตธิรรุฒิ : การศึกษาแนวคิด การทำงาน และผลงานของนักออกแบบเรขาคณิตศิลป์ : กรณีศึกษา
 ชัชวาล ขนขจี (A STUDY OF A GRAPHIC DESIGNER'S CONCEPT , DESIGN PROCESS AND PORTFOLIOS :
 A CASE STUDY OF CHATCHAVAL KHONKAJEE) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ปิยะชาติ แสงอรุณ. 237 หน้า
 ISBN 974-14-2164-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด การทำงาน และผลงานของนักออกแบบเรขาคณิตศิลป์ : กรณีศึกษา
 ชัชวาล ขนขจี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาเอกสาร และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประมวลผลสร้าง
 ข้อสรุปด้วยวิธีการแบบอุปนัย (Analytic-Induction) นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยนำเสนอตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติชีวิตของนายชัชวาล ขนขจี พบว่า เป็นคนสมถะมีชีวิตที่เรียบง่าย มีสัมพันธภาพทาง
 ครอบครัวที่อบอุ่น มีความสนใจ และมุ่งมั่นทางการศึกษาศิลปะ มีบทบาทในการเป็นผู้นำในกิจกรรมทางศิลปะ ด้วยพื้นฐานทาง
 การศึกษาทางศิลปะศึกษาทำให้มีระบบการศึกษา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีพัฒนาการ สามารถเพิ่มพูนความรู้ และ
 ประสบการณ์ตรงจากบุคคลต้นแบบ ตลอดระยะเวลาการทำงานอย่างมีพัฒนาการจนสามารถประสบผลสำเร็จ ได้รับการยอมรับ
 ทั้งวงการวิชาชีพ และนักวิชาการด้านศิลปะ ด้วยรางวัลระดับนานาชาติที่มีเกียรติ สามารถฉายภาพการทำงานของตนเองด้วย
 ผลงานที่เด่นชัดทั้งในด้านแนวความคิด หลักการทางศิลปะ และเทคนิคสื่อสารการรับรู้อย่างเป็นสากล

2. ประเด็นในเรื่องแนวคิด และการทำงานของชัชวาล ขนขจี พบว่า นักออกแบบให้ความสำคัญทั้งในด้านแนวคิด และ
 การทำงานที่นักออกแบบได้จากประสบการณ์ทำงานตลอดระยะเวลาการทำงานของนักออกแบบอันประกอบด้วย 1) แนวความคิด
 ในการออกแบบโดยผ่านกระบวนการทางความคิด (Thinking Process) อย่างเป็นระบบ 2) หลักการนำเสนอแนวทางศิลปะ
 (Art Direction) เพื่อเน้นผลงานให้สวยงามและโดดเด่น 3) แนวการออกแบบการสื่อสารที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้ที่สอดคล้องกับ
 แนวความคิดในการออกแบบ เรื่องแนวคิดทัศนคติที่มีต่อระบบ การศึกษาด้านการออกแบบเรขาคณิตศิลป์นั้นให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่
 ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และผู้สอนที่ควรมีทั้งประสบการณ์ และความรู้เชิงวิชาการ มีความคิดที่ใหม่อย่างเหมาะสม การจัดการ
 เรียนการสอนควรให้ผู้เรียนคิดค้น และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อแวดวงวิชาชีพ เห็นว่า งานออกแบบเรขาคณิตศิลป์
 เป็นศิลปะการสื่อสารที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งความคิด การแก้ปัญหา บริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม
 ด้วยศิลปะภาษาทางการออกแบบอย่างมีสุนทรีย์ตามแบบอย่างของตนเอง

3. ประเด็นในเรื่องผลงานการออกแบบของชัชวาล ขนขจี พบว่า มีพัฒนาการแก้ปัญหาจากโจทย์ในเชิงลึกให้สามารถ
 สื่อสารความหมายที่ชัดเจน โดยเน้นเทคนิค รวมทั้งรูปแบบในการออกแบบที่เรียบง่ายให้สอดคล้องกับโจทย์ ซึ่งนำไปสู่แนวคิด
 (Concept) และแนวทาง (Idea) ที่ดี อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ทำงานทางด้านการออกแบบเรขาคณิตศิลป์ตลอดระยะเวลาในการ
 ทำงาน

ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชาศิลปศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2548

4683781827 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD : GRAPHIC DESIGNER'S CONCEPT / DESIGN PROCESS / PORTFOLIO.

MR. SANCHAI LIKHITTEERAWOOT : A STUDY OF A GRAPHIC DESIGNER'S CONCEPT , DESIGN PROCESS AND PORTFOLIOS : A CASE STUDY OF CHATCHAVAL KHONKAJEE.

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.PIYACHART SANGARUN 237 PP. ISBN 974-14-2164-8

The objective of this research is to study a graphic designer concept, design process and portfolios : A CASE STUDY OF CHATCHAVAL KHONKAJEE. This is a qualitative research by conducting in depth interview, studying document with the analysis of its conclusion with the Analytic-Induction method and Presenting the information through the descriptive method.

The results of this research are presented in these sections as follow;

The First Section is the biography of Mr. Chatchaval Khonkajee. The study shows that he has a simple and humble life style. He also has a rather understanding family.He is interested and determines to study arts. He has a leading role in arts activities. His Art Education background helps him study arts constructively and even self-study method progressively. He is able to learn from his mentors throughout his working experience with highly succeed and Acceptance from his professional piers, and graphic arts educators. He has accepted several prestigious international awards. His work has clearly projected his ideas, arts theory and communication techniques globally throughout the years.

The Second Section explores his thinking & working process of Mr. Chatchaval Khonkajee. The designer has importantly based his thinking and working process throughout is career on 1.)Systematically, design his work on the thinking process. 2.)The key of presentation by using the arts direction as to emphasis and to beautify his work. 3.) The design method which directly influence audiences in accordance with the design ideas. His opinion and comment on graphic design education. He emphasis that the Education system must have the up to date curriculum and the instructors should have both experiences and theories. Also, they should have proper new creative ideas. The students should learn to think and solve their problem by themselves. On the issue of graphics design practice, he seems graphic design is the communication arts which would need combination of many elements, such as ideas, problem solving, social concerns, economics, cultures, etc. The language of design must be esthetically produced with personal knowledge.

The Third Section has explored Mr.Chatchaval Khonkajee's work. His work has shown the problem. Solving method in depth way as to communicate clearly to the audients. By emphasis on technique, and simple design elements in accordance with the design problems. This leads to good concept and brilliant ideas, which reflects his long working experiences throughout the year.

DepartmentArt Music and Dance Education.....

Field of study Art Education

Academic year 2005

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ โดยคำแนะนำ ในการสร้างแนวทางการวิจัยอันทรงคุณค่าอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชา ศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยด้วยการให้คำแนะนำที่มีเหตุผลในการวิจัย ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สุภาวงศ์ จันทวานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสมภาณี ศรีสุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ในโอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณชัชวาล ขนขจีสำหรับการสละเวลาที่มีค่าในฐานะบุคคลที่เป็นกรณีศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการวิจัยรวมทั้งการสร้างมุมมองดี ๆ ทั้งทางด้านวิชาการออกแบบรวมทั้งการให้ข้อมูลสนับสนุนในทุก ๆ ด้านที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณสุหฤท สยามวาลา และอาจารย์สันติ ลอรัชวี สำหรับการสละเวลาอันมีคุณค่าให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลที่มีค่าอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่อันเป็นที่เคารพที่ให้มากกว่ากำลังใจสำหรับลูก โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงคุณ อติถาวรสำหรับคำแนะนำทางด้านวิชาการ และการสั่งสอนในทุก ๆ ด้าน

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สมพัฒน์ สุทธยาคม สำหรับการอนุเคราะห์และผลักดันในทุกเรื่องเกี่ยวกับการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผดุงศักดิ์ หวังศรีโรจน์ สำหรับคำปรึกษาที่ดีในทุก ๆ ด้าน

ขอขอบพระคุณ คุณปานจิตต์ แก้วสว่าง ที่สนับสนุนในด้านกำลังใจซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

สุดท้ายขอมอบความมีคุณค่าของงานวิจัยนี้ให้แก่บิดามารดาและอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการศึกษา รวมไปถึงครอบครัวที่เป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา ตลอดจนผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัยทุกท่านด้วยความขอบพระคุณอย่างสูง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตการวิจัย.....	5
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	1. ประวัติและความเป็นมาของการออกแบบเรขศิลป์.....	9
	1.1 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการออกแบบเรขศิลป์.....	9
	1.2 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการออกแบบเรขศิลป์ในประเทศไทย.....	12
	2. บทบาทและความสำคัญของงานเรขศิลป์ในบริบทการออกแบบ.....	14
	2.1 บริบทและความสำคัญของการออกแบบเรขศิลป์.....	14
	2.2 ขอบเขตของงานออกแบบเรขศิลป์.....	15
	2.3 ความหมายของการออกแบบเรขศิลป์.....	19
	2.4 บทบาทของงานออกแบบเรขศิลป์.....	24
	2.5 ความสำคัญของการสื่อสารด้วยการออกแบบเรขศิลป์.....	25
	2.5.1 งานเรขศิลป์ในระบบการสื่อสาร.....	26
	2.5.2 ความสัมพันธ์ในวิถีชีวิตกับงานเรขศิลป์.....	27
	2.5.3 งานเรขศิลป์ในฐานะสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา.....	27
	3. การเรียนการสอนออกแบบเรขศิลป์ในระดับอุดมศึกษา.....	29
	3.1 การจัดการเรียนการสอนเรขศิลป์.....	33

3.2 การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาอาชีพทางการออกแบบเรขศิลป์.....	36
3.3 สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตนักออกแบบเรขศิลป์.....	37
หลักสูตรสาขาวิชาการออกแบบเรขศิลป์ในประเทศไทย.....	38
3.4 การเรียนการสอนในบริบทการศึกษา(หลักสูตรศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	46
4. ศาสตร์ที่เกี่ยวกับงานออกแบบเรขศิลป์.....	49
4.1 ภาษาภาพ (Visual Language).....	50
4.2 ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเห็น.....	50
4.2.1 จิตวิทยาการรับรู้.....	52
4.2.2 หลักการรับรู้ (Perception Principle).....	53
4.3 ทฤษฎีในการสื่อสารการรับรู้ (A Communication Theory Perception)...	54
4.4 การประชาสัมพันธ์.....	55
4.5 การวางแผนการตลาด.....	56
5. นักออกแบบเรขศิลป์.....	60
5.1 บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของนักออกแบบเรขศิลป์.....	60
5.2 คุณสมบัติการเป็นนักออกแบบเรขศิลป์.....	63
5.3 ความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบ.....	65
5.3.1 การคิดสร้างสรรค์.....	66
5.3.2 ความคิดกับการปรับสภาพความคิด.....	68
5.3.3 แนวความคิดในการออกแบบ (Design Concept).....	68
5.3.4 การสร้างแนวความคิดในการออกแบบ (Conceptualization)....	69
5.3.5 ความคิดรวบยอดของนักออกแบบ.....	71
5.3.6 การรวบรวมข้อมูล (Design Brief).....	72
5.3.7 รูปแบบการนำเสนอ (Style) ของนักออกแบบเรขศิลป์.....	73
5.3.8 แนวความคิดเฉพาะ หรือแนวความคิดหลัก(Theme)ในงาน ออกแบบเรขศิลป์.....	74
5.4 ตัวอย่างการคิดและการทำงานของนักออกแบบเรขศิลป์ที่มีชื่อเสียง.....	74
6. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	84
6.1 หลักการศึกษาระณีศึกษาเชิงคุณภาพ.....	84

6.2	กรณีศึกษาเชิงคุณภาพ.....	87
7.	การศึกษาเฉพาะกรณีบุคคล.....	89
7.1	ความคิดรวบยอดของการศึกษาเฉพาะกรณีบุคคล.....	89
7.2	วิธีการศึกษาเฉพาะกรณีบุคคล.....	90
8.	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	96
8.1	งานวิจัยในประเทศไทย	97
8.2	งานวิจัยต่างประเทศ.....	105
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	110
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	114
	ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร.....	114
	ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากรและตัวอย่าง.....	114
	ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	115
	ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	116
	ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	116
	ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอผลและสรุปผล.....	117
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
1.	ข้อมูลเกี่ยวกับชัชวาล ขนขจี.....	119
1.	ประวัติชีวิต.....	119
1.1	ประวัติชีวิตส่วนตัว	
1.1.1	ภูมิลำเนา.....	119
1.1.2	สภาพแวดล้อมในอดีตและปัจจุบัน.....	120
1.2	ประวัติการศึกษา.....	121
1.3	ประสบการณ์ในการทำงานออกแบบเรขาคณิต.....	127
1.3.1	แรงบันดาลใจและเหตุผลในการประกอบอาชีพ.....	127
1.3.2	เกียรติประวัติและรางวัล.....	135
1.4	การดำเนินชีวิต.....	138
1.4.1	ข้อคิดและปรัชญาในการดำเนินชีวิต.....	138
1.4.2	ภาพอนาคต.....	138
2.	แนวคิดและการทำงานของชัชวาล ขนขจี.....	141
2.1.	การทำความเข้าใจโจทย์.....	141
2.1.1	การหาแนวคิดสร้างสรรค์.....	142

2.2.1	การสร้างแนวความคิดในการออกแบบ.....	148
2.2.2	การใช้หลักการและทฤษฎีในการออกแบบ.....	148
2.2.3	เนื้อหาและเรื่องราว.....	149
2.3	ทัศนคติ.....	150
2.3.1	ทัศนคติในเรื่องระบบการศึกษาการออกแบบเรขศิลป์ในสถาบัน อุดมศึกษา.....	150
2.3.2	ทัศนคติที่มีต่อแวดวงวิชาชีพและการศึกษาด้านการออกแบบ เรขศิลป์.....	154
3.	ผลงาน.....	160
3.1	ลักษณะผลงาน.....	160
3.2	แนวทางการสื่อสาร.....	161
3.3	เทคนิค และรูปแบบ.....	161
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	163
	สรุปผลการวิจัย.....	163
	อภิปรายผล.....	172
	ข้อเสนอแนะ.....	185
	รายการอ้างอิง.....	186
	ภาคผนวก.....	193
	ภาคผนวก ก. ผลงานทางด้านการออกแบบของชัชวาล ขนขจี.....	194
	ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	224
	ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	226
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	236

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์งานเรขาคณิตทั้งในลักษณะ 2 มิติ และ 3 มิติ.....	52
2. แผนภูมิแสดงกระบวนการ การทำงานของนักออกแบบเรขาคณิต.....	62